

TEKST 52: Sophronius om muslimernes hærgen i Palæstina og Syrien 634-638

Sophronius (ca. 560-638) var patriark i Jerusalem fra 634 til 638. I 634 påbegyndte muslimerne under ledelse af kaliffen 'Umar ibn al-Khattāb erobringen af Palæstina. Før sin tiltrædelse som patriark i Jerusalem havde Sophronius været involveret i en række teologiske stridigheder, der truede med at splitte kirken. I sit såkaldte synodiske brev (sandsynligvis fra sommeren 634) opfordrer Sophronius til sammenhold i kirken og mellem kristne herskere for at gøre fælles front mod kættere og mod de fremtrængende muslimer (saracenerne).

I sin juleprædiken, december 634, beklager Sophronius den forværrede situation, som de kristne nu var i pga. den muslimske invasion. Det samme gælder hans prædiken over den hellige dåb (og/eller over den hellige epifani), som menes at kunne dateres år 637 – altså omtrent et år før Jerusalems fald.

[Det synodiske brev, 634:]

[Efter at have oplistet en række kætterier, beder Sophronios om, at Gud må skænke] vores mest milde kejser, der elsker Kristus, et stærkt og kraftigt scepter til at bryde alle barbarers hovmod – og især saracenernes, der på grund af vores synder nu uventet har rejst sig imod os og hærger alle med grusomt og vildt forehavende, med vanhellig og gudløs dristighed. Mere end nogensinde beder vi derfor Deres Hellighed om at foretage hastige bønner til Kristus, så Han, der modtager disse velvilligt fra Dem, hurtigt kan dæmpe deres gale uforskammethed – og, som før, levere disse modbydelige skabninger for fødderne af vores gudgivne kejsere.

[Juleprædiken, december 634:]

[Sophronius beklager, at de kristne i Jerusalem er afskåret fra at fejre julen i Betlehem, da muslimerne havde erobret denne by.] Men på grund af vore utallige synder og alvorlige forseelser er vi ude af stand til at se disse ting, og vi er forhindret i at drage ind i Betlehem ad vejen [dertil]. Modvilligt – ja, i modsætning til vores ønsker – er vi nødsaget til at blive hjemme, ikke fordi vi hindret af legemlige bånd, men fordi vi er bundet af frygt for saracenerne. [...] Ligesom det en gang var filistrene, så er det nu de gudløse saraceneres hær, der har indtaget det guddommelige Betlehem og afskærer os vejen dertil, idet de truer med nedslagtning og ødelæggelse, hvis vi [de kristne] forlader denne hellige by [Jerusalem] og turde nærme vores elskede og hellige Betlehem. [...] Hvis vi skulle leve på en måde, der var Gud kær og behagede Ham, da ville vi glæde os over den saracenske fjendes fald og være vidner til deres endelige ødelæggelse og undergang. For deres blod-elskende klinger vil trænge ind i deres hjerter, deres buer vil blive knækket og deres pile vil bore sig ind i dem.

[Prædiken over den hellige dåb, 637:]

Men de nuværende omstændigheder tvinger mig til at tænke anderledes om vores måde at leve på, for hvorfor udkæmpes krige omkring os? Hvorfor sker der så mange flere barbariske over-
5 fald? Hvorfor angriber saracenernes styrker os? Hvorfor har der været så meget nedværdigelse og plyndring? Hvorfor forekommer uophørlige udgydelser af menneskeligt blod? Hvorfor fortærer himlens fugle menneskelige lig?

Hvorfor rives kirker ned? Hvorfor spottes korset? Hvorfor bliver Kristus – som skænker alle gode ting og som giver os vor glæde – bespottet af hedenske munde, så vi Han med rette råber:
10 "På grund af jer bliver mit navn vanæret blandt hedningerne," og dette er det værste af alle de forfærdelige ting, der sker for os.

Derfor oversvømmer hævnerrige og gudhadende saracener – ødelæggelsens vederstyggelighed [Dan. 9,27; 11,31], som tydeligt er forudsagt os af profeterne – de steder, som ikke er tilladt for dem, plyndrer byer, ødelægger marker, nedbrænder landsbyer, sætter ild til hellige kirker,
15 hærger de hellige klostre og modstår de byzantinske hære, der føres imod dem. Og i kampen vinder de krigstrofæer og tilføjer sejr til sejr. Desuden rejser de sig mere og mere mod os og øger deres blasfemi mod Kristus og kirken og deres ubetingede onde bespottelser mod Gud.

Disse gudsbekæmpere praler af verdensherredømme, idet de ihærdigt og ubehersket efterligner deres leder, som er Djævelen, og eftergør hans forfængelighed, der medførte, at han er blevet bortvist fra himlen og henvist til de dystre skygger.
20

Men disse modbydelige folk ville ikke have opnået dette eller erobret en sådan grad af magt, at de kunne prale af at gøre alle disse store forbrydelser, hvis vi ikke først havde fornærmet [dåbens] gave og først vanhelliget vores renselse, og på denne måde bedrøvet Kristus, giveren af
25 gaver, og dermed givet ham anledning til at være vred på os, god som han dog er og selvom han ingen glæde har ved det onde, men er en kilde til godhed, der ikke ønsker at se menneskers undergang og ødelæggelse.

I sandhed er vi selv ansvarlige for alle disse ulykker, og ingen ord kan findes til vores forsvar. Hvilket ord eller undskyldning vil blive givet os til vores forsvar, når vi har modtaget alle disse
30 gaver fra ham, tilsmudset dem og vanhelliget alt med vores onde handlinger?

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Sophronius: Det synodiske brev: *Ep. Synodica* PG 87, 3197D-3200A: Her efter R. G. Hoyland: *Seeing Islam as Others Saw It: A Survey and Evaluation of Christian, Jewish and Zoroastrian Writings on Early Islam*. Princeton 1997, s. 69. Juleprædiken, 506, 507, 515: Her efter Hoyland s.70f. Prædiken over den hellige dåb, 166-167: Her efter Hoyland s. 72f. samt De la Ferrière: *Sophrone de Jérusalem. Fêtes chrétiennes à Jérusalem*. Paris 1999, s.61-86 (især s.83-85).
35